

**DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE****1163**

Na temelju čl. 16. i 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), generalni ravnatelj Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

**PRAVILNIK
O ORGANIZACIJI I KORIŠTENJU ZRAČNOG
PROSTORA U JEDINSTVENOM EUROPSKOM NEBU
POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE****Članak 1.**

(Područje primjene i cilj)

- (1) Sukladno predmetu i cilju Pravilnika o uspostavljanju okvira za stvaranje Jedinštenog europskog neba ("Službeni glasnik BiH", broj 40/20) ovaj pravilnik se odnosi na organizaciju i korištenje zračnog prostora u Jedinštenom europskom nebu.
- (2) Cilj ovog pravilnika je da podrži koncept postepenog integriranja operativnog zračnog prostora u kontekstu zajedničke prometne politike i da uspostavi zajedničke postupke za projektiranje, planiranje i upravljanje zračnim prostorom kojim se osigurava efikasno i sigurno upravljanje zračnim prometom.
- (3) Korištenje zračnog prostora podržava rad pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, kao skladne i dosljedne cjeline sukladno Pravilniku o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u Jedinštenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 84/23).

- (4) Ovaj pravilnik se primjenjuje na zračni prostor u okviru oblasti informiranja u letu FIR Sarajevo (Flight Information region - FIR) unutar kojeg je Bosna i Hercegovina nadležna za pružanje usluga u zračnom prometu, a sukladno Pravilniku o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u Jedinstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 84/23).
- (5) Oblast informiranja u letu FIR Sarajevo može se prostirati i izvan zračnog prostora Bosne i Hercegovine do granica utvrđenih međunarodnim sporazumima.
- (6) Oblast informiranja u letu, koja je obuhvaćena zračnim prostorom na koji se ovaj pravilnik primjenjuje, objavljuje se u Zborniku zrakoplovnih informacija - AIP (Aeronautical Information Publication - AIP) Bosne i Hercegovine.
- (7) Ovim pravilnikom preuzimaju se odredbe Uredbe (EZ) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. godine o organizaciji i korištenju zračnog prostora u Jedinstvenom europskom nebu i odredbe Uredbe (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. godine o izmjeni uredbi (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 kako bi se unaprijedila efikasnost i održivosti europskog zrakoplovnog sustava.
- (8) Navođenje odredaba uredbi iz stavka (7) ovog članka vrši se isključivo u svrhu praćenja i informiranja o preuzimanju pravne tekovine Europske unije u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE II. ORGANIZACIJA ZRAČNOG PROSTORA

Članak 2.

(Gornja oblast informiranja u letu)

- (1) Sukladno predmetu i cilju Pravilnika o uspostavljanju okvira za stvaranje Jedinstvenog europskog neba ("Službeni glasnik BiH", broj 40/20), Bosna i Hercegovina teži uspostavljanju jedinstvene Europske gornje oblasti informiranja u letu – EUIR (European Upper Flight Information Region – EUIR), a na temelju aranžmana za stvaranje Jedinstvenog europskog neba.
- (2) Sukladno članku 6. Pravilnika o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u Jedinstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 84/23) uspostava EUIR ne utječe na pravo nadležnih organa i institucija Bosne i Hercegovine da odrede pružatelje usluga u zračnom prometu za zračni prostor pod nadležnošću Bosne i Hercegovine.
- (3) Bosna i Hercegovina zadržava svoje odgovornosti u odnosu na Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva (u daljem tekstu: ICAO) u okviru geografskih granica gornjih oblasti informiranja u letu - UIR (Upper Flight Information Region - UIR) i oblasti informiranja u letu (FIR) koje joj je ICAO povjerio na dan stupanja na snagu ovoga pravilnika.

Članak 3.

(Zrakoplovne informacije u elektroničkom obliku)

Pravilnikom o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom ("Službeni glasnik BiH", broj 10/23) utvrđeni su procesi, odgovornosti i način objavljivanja zrakoplovnih informacija.

Članak 4.

(Pravila letenja i klasifikacija zračnog prostora)

Naredbom o uspostavljanju zajedničkih pravila letenja i operativnih odredaba u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi ("Službeni glasnik BiH", broj 58/23) uspostavljaju se:

- a) zajednička pravila zračnog prometa i operativne odredbe iz oblasti pravila letenja koje se temelje na ICAO standardima i preporučanoj praksi,
- b) usklađena primjena ICAO klasifikacije zračnog prostora uz odgovarajuća prilagođavanja, kako bi se osiguralo nesmetano pružanje sigurnih i efikasnih usluga u zračnom prometu u okviru Jedinstvenog europskog neba.

Članak 5.

(Upravljanje mrežom i projektiranje mreže)

- (1) Funkcije upravljanja mrežom zračnog prometa (Air Traffic Management – ATM network functions) omogućavaju optimalno korištenje zračnog prostora i osiguravaju da korisnici zračnog prostora mogu da koriste putanje po svom izboru, uz maksimalno omogućen pristup zračnom prostoru i uslugama u zračnoj plovidbi.
- (2) Funkcije upravljanja iz stavka (1) ovoga članka usmjerene su na podršku inicijativama, kako na razini Bosne i Hercegovine, tako i na razini funkcionalnih blokova zračnog prostora, i provode se na način kojim se poštuje načelo odvajanja regulatornih od operativnih zadataka.
- (3) Postizanje ciljeva iz st. (1) i (2) ovoga članka utvrđeno je Pravilnikom o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom ("Službeni glasnik BiH", broj 10/23).
- (4) Aspekti projektiranja zračnog prostora, osim onih koji su obuhvaćeni pravilnikom iz stavka (3) ovoga članka, rješavaju se na razini Bosne i Hercegovine ili na razini funkcionalnih blokova zračnog prostora. Ovaj proces projektiranja uzima u obzir zahtjeve i složenost prometa, sigurnost zračne plovidbe, zaštitu okoliša, civilno-vojnu suradnju i uključuje puno konsultiranje odgovarajućih korisnika zračnog prostora ili odgovarajućih grupa koje predstavljaju korisnike zračnog prostora i vojne organe.
- (5) Zahtjevi za upravljanje protokom zračnog prometa utvrđeni su Pravilnikom o upravljanju protokom zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", broj 20/19).
- (6) Bosna i Hercegovina može povjeriti Europskoj organizaciji za sigurnost zračne plovidbe (u daljem tekstu: EUROCONTROL) ili drugom nepristrasnom i kompetentnom tijelu upravljanje protokom zračnog prometa, uz odgovarajuće aranžmane o nadzoru sukladno Pravilniku o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom ("Službeni glasnik BiH", broj 10/23).

POGLAVLJE III. FLEKSIBILNO KORIŠTENJE ZRAČNOG PROSTORA U OKVIRU JEDINSTVENOG EUROPSKOG NEBA

Članak 6.

(Fleksibilno korištenje zračnog prostora)

Uzimajući u obzir organizaciju vojnih aspekata koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine, nadležni organi i institucije Bosne i Hercegovine osiguravaju dosljednu primjenu koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora u okviru Jedinstvenog europskog neba na način kako je opisao ICAO i izradio EUROCONTROL da bi se olakšalo upravljanje zračnim prostorom i zračnim prometom u kontekstu zajedničke politike prometa.

Članak 7.

(Privremeno suspendiranje)

U slučajevima kada primjena članka 6. ovoga pravilnika nije moguća zbog značajnih operativnih poteškoća, nadležni organi i institucije Bosne i Hercegovine mogu privremeno suspendirati primjenu koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora u

okviru Jedinštenog europskog neba, pod uvjetom da o tome, bez odlaganja, obavijeste Agenciju Europske unije za sigurnost zračne plovidbe (u daljem tekstu: EASA) i druge države koje primjenjuju EASA propise.

POGLAVLJE IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 8.

(Neprijemljive odredbe)

- (1) Neprijemljive odredbe Uredbe (EZ) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. godine o organizaciji i korištenju zračnog prostora u Jedinštenom europskom nebu i odredbe Uredbe (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. godine o izmjeni uredbi (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 kako bi se unaprijedila efikasnost i održivosti europskog zrakoplovnog sustava navedene su u Aneksu ovog pravilnika.
- (2) Odredbe iz stavka (1) ovoga članka primjenjuju se nakon završetka prvog prijelaznog razdoblja dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uvjete određene u članku 2. stavak (1) Protokola II ECAA sporazuma.

Članak 9.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovoga pravilnika prestaje da važi Pravilnik o organizaciji i korištenju zračnog prostora u Jedinštenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

Članak 10.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-892-7/23

18. prosinca 2023. godine

Banja Luka

Generalni ravnatelj

Čedomir Šušnjar, v. r.

ANEKS

NEPRIJEMLJIVE ODREDBE

Članak 3a

Zrakoplovne informacije u elektroničkom obliku

1. Ne utječući na pravo država članica da objavljuju zrakoplovne informacije, kao i na način njihovog objavljivanja, Komisija, radeći u suradnji sa EUROCONTROL-om, osigurava dostupnost zrakoplovnih informacija visoke kvalitete u elektroničkom formatu, njihovo prikazivanje na usaglašen način tako da zadovoljavaju zahtjeve svih bitnih korisnika u pogledu kvaliteta i ažurnosti podataka.
2. U svrhe stavka 1, Komisija:
 - (a) osigurava razvoj infrastrukture zrakoplovnog informiranja na razini Zajednice u vidu elektroničkog integriranog brifing portala sa neograničenim pristupom zainteresiranim stranama. Navedena infrastruktura treba da osigura pristup podacima i ažuriranje podataka kao što su, između ostalog, zrakoplovne informacije, informacije iz aerodromskih biroa (ARO), meteorološke informacije i informacije o upravljanju protokom prometa;
 - (b) podržava modernizaciju i usklađivanje pružanja zrakoplovnih informacija u najširem smislu, u uskoj suradnji sa EUROCONTROL-om i ICAO-om.
3. Komisija usvaja detaljna pravila za provođenje ovoga članka, sukladno regulatornom postupku navedenom u članku 5(3) Okvirne uredbe.

Članak 6.

Upravljanje mrežom i projektiranje mreže

3. Komisija može proširiti listu funkcija iz stavka 2. ovoga članka nakon odgovarajućih konsultacija sa zainteresiranim

stranama iz oblasti zrakoplovstva. Ove mjere, namijenjene izmjeni nesuštinskih elemenata ove uredbe putem dopune iste, usvajaju se sukladno regulatornom postupku navedenom u članku 5(4) Okvirne uredbe.

4. Detaljna pravila za provođenje mjera navedenih u ovom članku, osim onih navedenih u st. 6. do 9, usvajaju se sukladno regulatornom postupku navedenom u članku 5(3) Okvirne uredbe. Ova pravila za provođenje naročito obuhvataju:
 - (a) koordinaciju i harmonizaciju procesa i postupaka kako bi se unaprijedila efikasnost upravljanja zrakoplovnim frekvencijama uključujući razvoj načela i kriterija;
 - (b) centraliziranu koordinaciju sa ciljem pravodobnog uočavanja problema i rješavanja zahtjeva za frekvencijama u opsegu dodijeljenom europskom općem zračnom prometu kako bi se osigurala podrška projektiranju i korištenju europske zrakoplovne mreže;
 - (c) dodatne funkcije upravljanja mrežom definirane u ATM Glavnom planu;
 - (d) detaljne aranžmane za zajedničko donošenje odluka država članica, pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i funkcija upravljanja mrežom zračnog prometa vezanih za poslove navedene u stavku 2. ovoga članka;
 - (e) aranžmane za konsultiranje bitnih zainteresiranih strana u procesu donošenja odluka, kako na nacionalnoj, tako i na europskoj razini; i
 - (f) u okviru radio spektra za opći zračni promet, koji je dodijelila Međunarodna unija za telekomunikacije (International Telecommunication Union), podjelu zaduženja i odgovornosti između funkcije upravljanja mrežom zračnog prometa i nacionalnih rukovoditelja frekvencija, osiguravajući da nacionalne funkcije upravljanja frekvencijama nastave da obavljaju one poslove u vezi sa frekvencijama koji nemaju utjecaja na mrežu. U slučajevima koji imaju utjecaja na mrežu, nacionalni rukovoditelji frekvencija surađuju sa odgovornima za funkciju upravljanja mrežom zračnog prometa, kako bi se optimiziralo korištenje frekvencija.

Članak 7.

Fleksibilno korištenje zračnog prostora

2. Države članice, u kontekstu zajedničke prometne politike, redovito dostavljaju Komisiji godišnja izvješća o primjeni koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora u zračnom prostoru koji je u njihovoj nadležnosti.
3. Kada, nakon podnošenja izvješća od strane država članica, postane neophodno osnaživanje i usaglašavanje primjene koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora u okviru Jedinštenog europskog neba, usvajaju se pravila za provođenje u kontekstu zajedničke prometne politike, sukladno postupku navedenom u članku 8. Okvirne uredbe.

Članak 8.

Privremeno suspendiranje

2. Nakon uvođenja privremenog suspendiranja, može se izvršiti prilagođavanje pravila za provođenje usvojenih shodno članku 7(3) ove uredbe za zračni prostor u nadležnosti države(a) članice(a) koja je u pitanju, sukladno postupku navedenom u članku 8. Okvirne uredbe.

Članak 10.

Provjera

1. U kontekstu periodične provjere iz članka 12(2) Okvirne uredbe, Komisija mora da završi studiju o uvjetima buduće primjene konceptata koji su navedeni u čl. 3, 5. i 6. na donji zračni prostor.